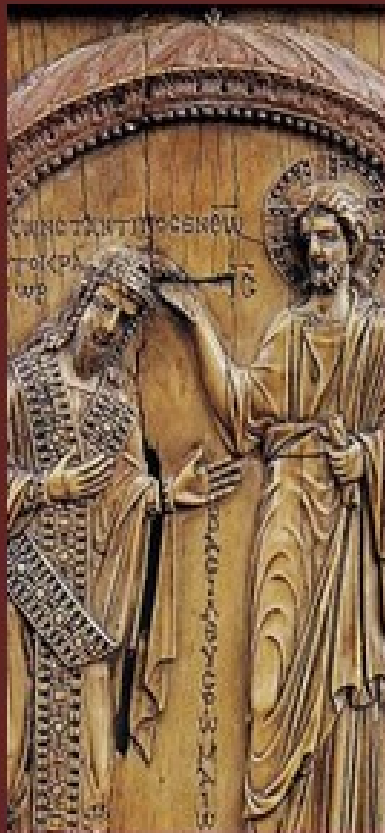

CONSTANTINE
PORPHYROGENETUS
INTERNATIONAL
SCIENTIFIC ASSOCIATION

Ever Excelling

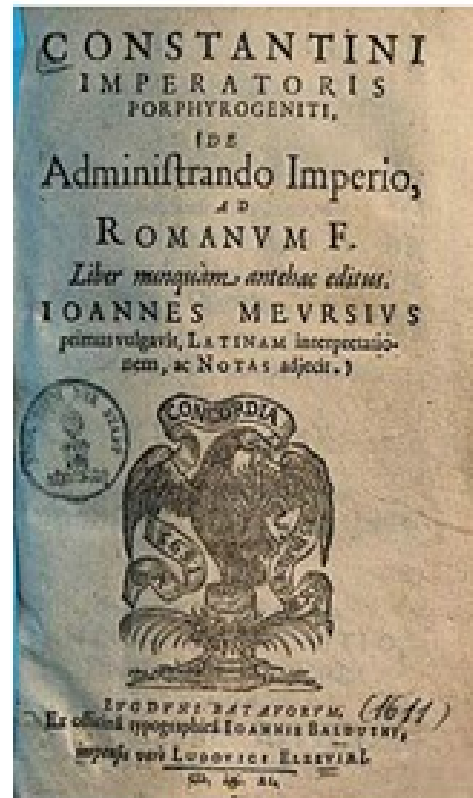

Source: Wikipedia

Αιέν Αριστύνειν

ΔΙΕΘΝΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
"ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ"

source: wikipedia

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΧΡΩΒΑΤΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΡΟΑΤΙΑΣ

Μαιος 2026

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΧΡΩΒΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΡΟΑΤΙΑΣ

Δρ. Γιάννης Καρκαζής, Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου
Πρόεδρος της Διεθνούς Επιστημονικής Εταιρείας "Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος"

Κατά την πρώτη δεκαετία της λειτουργίας της η Διεθνής Επιστημονική Εταιρεία "Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος" έδωσε ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεσμών με την Κροατία με την πρόσκληση, μεταξύ άλλων, και Κροατών διπλωματών στα συνέδριά της.

https://www.researchgate.net/publication/348835417_Constantine_Porphrogenetus_International_Association_Annals_1992-2001

1. Το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον των Κροατών για τον Κωνσταντίνο Ζ΄ Πορφυρογέννητο

Το ακαδημαϊκό ενδιαφέρον των Κροατών για τον Κωνσταντίνο Πορφυρογέννητο είναι εξαιρετικά έντονο και διαρκές, διότι το έργο του *De Administrando Imperio* [1] αποτελεί την σημαντικότερη γραπτή πηγή για την πρώιμη ιστορία των Κροατών και τη συγκρότηση του μεσαιωνικού κροατικού κράτους.

Στα κεφάλαια 29, 30 και 31 του *De Administrando Imperio* περιέχονται οι εκτενέστερες αφηγήσεις για:

- Την καταγωγή των Κροατών,
- Τη μετανάστευσή τους προς τα Βαλκάνια,
- Τις σχέσεις τους με το Βυζάντιο,
- Τη διαμόρφωση της πρώιμης κροατικής πολιτικής οργάνωσης,
- Τα γεωγραφικά όρια της πρώιμης Κροατίας.

Για τον λόγο αυτό, σχεδόν κάθε συζήτηση για την εθνογένεση των Κροατών και την πρώιμη μεσαιωνική ιστορία τους ξεκινά από τον Πορφυρογέννητο.

Οι Κροάτες ιστορικοί δεν αντιμετωπίζουν πλέον το κείμενο ως απόλυτα αξιόπιστη αφήγηση, αλλά ως πηγή που απαιτεί κριτική ανάλυση.

Σύγχρονοι μελετητές όπως ο Danijel Dzino [2] έχουν εξετάσει τον ιδεολογικό και αφηγηματικό χαρακτήρα των διηγήσεων περί εγκατάστασης των Κροατών, υποστηρίζοντας ότι οι σχετικές αφηγήσεις δεν μπορούν να διαβαστούν απλώς ως ιστορικά γεγονότα αλλά και ως πολιτικές κατασκευές του 10ου αιώνα

Παράλληλα, ο Hrvoje Gračanin [3] έχει επανεξετάσει τα χωρία του Πορφυρογέννητου για τους Κροάτες της Παννονίας και τον τρόπο με τον οποίο ο Βυζαντινός αυτοκράτορας συνέθεσε τις πληροφορίες του.

Άλλοι Κροάτες ιστορικοί, όπως ο Ante Milošević [4], έχουν αφιερώσει ειδικές μελέτες σε πρόσωπα και γεγονότα που αναφέρονται στο *De administrando imperio*, προσπαθώντας να διασταυρώσουν τα στοιχεία με αρχαιολογικά δεδομένα.

Στο επιστημονικό άρθρο «*Tko je Porin iz 30. glave De Administrando Imperio?*» (2013), ο Ante Milošević από το Μουσείο Κροατικών Αρχαιολογικών Μνημείων υποστηρίζει ότι ο Πορίν δεν είναι ιστορικό πρόσωπο, αλλά ταυτίζεται με τον σλαβικό θεό Περούν. Η μελέτη ερμηνεύει την αφήγηση του

Κωνσταντίνου Πορφυρογέννητου ως κατάλοιπο προχριστιανικού μύθου που κωδικοποιήθηκε λανθασμένα ως ιστορική αναφορά.

Το ενδιαφέρον δεν περιορίζεται στην πολιτική ιστορία. Το έργο του Πορφυρογέννητου χρησιμοποιείται επίσης από Κροάτες φιλόλογους, αρχαιολόγους και ιστορικούς της τέχνης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα των μελετητών του University of Zadar σχετικά με την περιγραφή του ναού της Αγίας Αναστασίας στη Ζάρα (Zadar), όπου εξετάζονται οι όροι και οι τεχνικές διακόσμησης που αναφέρει ο Πορφυρογέννητος [1].

Όσον αφορά την θέση του Πορφυρογέννητου στη σύγχρονη κροατική ιστοριογραφία θα μπορούσαμε να πούμε ότι για την Κροατική μεσαιωνική ιστορία ο Πορφυρογέννητος κατέχει θέση ανάλογη με εκείνη που έχουν ο Προκόπιος ή ο Θουκυδίδης για άλλες ιστορικές περιόδους: είναι αναντικατάστατος, αλλά συγχρόνως αποτελεί αντικείμενο συνεχούς κριτικής και επανερμηνείας.

Στη σημερινή κροατική ιστοριογραφία δεν υπάρχει σχεδόν καμία σοβαρή μελέτη για την πρώιμη Κροατία χωρίς εκτενή συζήτηση των σχετικών κεφαλαίων του De Administrando Imperio. Η επιστημονική συζήτηση αφορά πλέον λιγότερο το «αν» ο Πορφυρογέννητος είναι σημαντικός και περισσότερο το «πώς» πρέπει να διαβαστεί και να αξιοποιηθεί ως ιστορική πηγή.

2. Οι αναφορές του Κωνσταντίνου Πορφυρογέννητου για την Κροατία

Η πιο εκτενής περιγραφή της Κροατίας βρίσκεται στο έργο του Κωνσταντίνου Ζ' Πορφυρογέννητου «Πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ῥωμανόν» (De Administrando Imperio) και δευτερευόντως στο «Περὶ Θεμάτων» (De Thematibus). Στο Περὶ Θεμάτων η αναφορά στις δυτικές περιοχές είναι σύντομη και γεωγραφική, ενώ στο De Administrando Imperio αφιερώνει ολόκληρα κεφάλαια στους Κροάτες και στους Σέρβους.

Για τη σημερινή Κροατία (την οποία ονομάζει Χρωβατία ή Χρωβατία βαπτισμένη), ο Πορφυρογέννητος αναφέρει τα εξής βασικά:

1. Οι Κροάτες κατάγονταν από μια παλαιότερη «Μεγάλη» ή «Λευκή Χρωβατία» βόρεια των Βαλκανίων, κοντά στη Φραγκία.
2. Κατά την εποχή του αυτοκράτορα Ηρακλείου Α', οι Κροάτες εγκαταστάθηκαν στη Δαλματία αφού εκδιώξαν τους Αβάρους από την περιοχή. Σύμφωνα με τη βυζαντινή αφήγηση, η εγκατάστασή τους έγινε με αυτοκρατορική έγκριση.
3. Οι Κροάτες βαπτίστηκαν επί Ηρακλείου και έτσι διακρίνονται από τους «αβάπτιστους» συγγενείς τους της Μεγάλης Χρωβατίας.
4. Η χώρα τους θεωρείται ότι ανήκε παλαιότερα στη ρωμαϊκή επικράτεια. Ο Πορφυρογέννητος μνημονεύει μάλιστα τα κατάλοιπα της ρωμαϊκής πόλης της Σαλώνας και τα έργα του αυτοκράτορα Διοκλητιανού στην περιοχή της Δαλματίας.

Είναι χαρακτηριστικό απόσπασμα από το σχετικό έργο του Πορφυρογέννητου (σε απόδοση στα νέα ελληνικά):

«Οι Κροάτες που κατοικούν τώρα στη Δαλματία κατάγονται από τους αβάπτιστους, λεγόμενους λευκούς Κροάτες. Ήρθαν επί Ηρακλείου, νίκησαν τους Αβάρους και εγκαταστάθηκαν στη χώρα που κατέχουν έως σήμερα».

Στο «Περὶ Θεμάτων» ἔργο του Πορφυρογέννητου ἡ «Χρωβατία» εμφανίζεται κυρίως ὡς γεωγραφικός χώρος τῆς δυτικῆς Δαλματίας καὶ ὄχι ὡς ἱστορία τοῦ κροατικοῦ ἔθνους. Ἡ μεγάλη ἱστορική αφήγηση γιὰ τὴν προέλευση τῶν Κροατῶν βρίσκεται στο ἔργο του De Administrando Imperio.

3. Ἡ Μεγάλη (Λευκή) Χρωβατία

Σε ἓνα ἀπὸ τὰ γνωστότερα χωρία τοῦ ἔργου τοῦ ο Πορφυρογέννητος ἀναφέρει:

«Πέραν τῆς Τουρκίας κείται ἡ μεγάλη Χρωβατία, ἡ καὶ λευκὴ λεγομένη»

καὶ ἐπίσης

«Οἱ δὲ Χρωβάτοι τῶν ἀβαπτίστων Χρωβάτων τῶν καὶ Λευκῶν ἐπονομαζομένων κατάγονται».

Σημειώσεις:

1. «Πέρα ἀπὸ τὴν Τουρκί: δηλαδὴ τὴν Ουγγαρία τῶν Μαγυάρων.
2. Ἡ μορφή Χρωβάτοι εἶναι ἡ βυζαντινὴ ἐλληνικὴ ἀπόδοση τοῦ ἐθνωνυμίου Croats/Hrvati.
3. Ὁ ὅρος Λευκοὶ Χρωβάτοι δὲν ἔχει φυλετικὴ σημασία· στὴ μεσαιωνικὴ γεωγραφία τὸ «λευκός» συχνὰ δηλώνει τὸν ἀρχικὸ ἢ βόρειο τόπο ἐγκατάστασης ἐνὸς λαοῦ.
4. Τὸ ρῆμα κατάγονται χρησιμοποιεῖται με τὴν ἐννοία τῆς καταγωγῆς καὶ γενεαλογικῆς προέλευσης.
5. Δελματία: ἡ σημερινὴ Δαλματία.
6. Ἡ λέξις Τουρκία στὸν 10ο αἰῶνα δὲν σημαίνει τὴ σημερινὴ Τουρκία ἀλλὰ τὴ χώρα τῶν Μαγυάρων.
7. Τὸ ἐπίθετο μεγάλη ἔχει τὴν ἴδια λειτουργία ποὺ ἔχει στὰ βυζαντινὰ κείμενα ἡ «Μεγάλῃ Ἀρμενία» ἢ ἡ «Μεγάλῃ Μοραβία»: δηλώνει τὴν ἀρχικὴ πατρίδα ἐνὸς λαοῦ.

Ὅσον ἀφορὰ τὴν μετανάστευση τῶν Κροατῶν πρὸς τὴ Δαλματία ὁ Πορφυρογέννητος ἀναφέρει:

«ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως ἐλθόντες εἰς Δελματίαν καὶ πολεμήσαντες τοῖς Ἀβάροις κατεκράτησαν αὐτῶν.»

Αναφορικά με τὴν χριστιανοποίηση τῶν Κροατῶν ὁ Πορφυρογέννητος ἀναφέρει:

«καὶ βαπτισθέντες παρὰ τοῦ Ρώμης ἀρχιερέως χριστιανοὶ ἐγένοντο.»

Αὐτὴ ἡ ἀναφορὰ εἶναι πολὺ σημαντικὴ διότι ὁ Πορφυρογέννητος συνδέει τὴν ἐνταξὶ τῶν Κροατῶν στὸν χριστιανικὸ κόσμο με τὴ Ρώμη. Αὐτὸ χρησιμοποιεῖται συχνὰ στὴ σύγχρονη ἱστοριογραφία γιὰ νὰ ἐξηγηθεῖ ὁ δυτικὸς-λατινικὸς προσανατολισμὸς τῆς Κροατίας.

3. Ἡ γεωπολιτικὴ σημασία τῆς σύγχρονης Κροατίας

Ἡ γεωπολιτικὴ σημασία τῆς Croatia ἔχει ἀυξηθεῖ σημαντικὰ μετὰ τὴν ἐνταξὶ τῆς στὴν Ε.Ε. τὸ 2013, στὸ NATO τὸ 2009 καὶ ἰδιαίτερα μετὰ τὴν υιοθέτηση τοῦ ευρώ καὶ τὴν ἐνταξὶ στὴ Ζώνη Σένγκεν τὸ 2023. Παρότι πρόκειται γιὰ μιὰ χώρα μικρὴ ἀπὸ πληθυσμικῆς πλευρᾶς (περίπου 4 εκ. κατοῖκοι), κατέχει θέση δυσανάλογα σημαντικὴ σὲ σχέση με τὸ μέγεθός τῆς γιὰ τοὺς ἀκόλουθους λόγους:

1. Ἡ Κροατία ὡς πύλη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀδριατικὴ

Ἡ Κροατία ἐλέγχει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀνατολικῆς ακτῆς τῆς Ἀδριατικῆς. Τὸ λιμάνι τῆς Ριέκα ἀποτελεῖ στρατηγικὴ δίοδο γιὰ τὴν Ουγγαρία, τὴν Αὐστρία, τὴ Σλοβακία καὶ τμήματα τῆς νότιας Γερμανίας. Καθὼς ἡ Εὐρώπη ἐπιδιώκει νὰ διαφοροποιήσῃ τὶς αλυσίδες εφοδιασμοῦ τῆς, ἡ Ριέκα ἀποκτᾷ μεγαλύτερη σημασία ὡς ἐναλλακτικὴ τῶν βορειοευρωπαϊκῶν λιμένων.

2. Η Κροατία ως κρίκος ανάμεσα στη Μεσευρώπη και τα Βαλκάνια

Η Κροατία βρίσκεται πάνω στη γραμμή που ενώνει τη γερμανική και κεντροευρωπαϊκή οικονομική ζώνη, τα Δυτικά Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο.

Η γεωγραφική αυτή θέση της επιτρέπει να λειτουργεί ως οικονομικός μεσάζων, πολιτικός διαμεσολαβητής, και μεταφορικός κόμβος.

Για την Ε.Ε. η Κροατία είναι ένα είδος «προωθημένου παρατηρητηρίου» προς τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο.

3. Η ενεργειακή διάσταση της Κροατίας

Η πιο σημαντική εξέλιξη της τελευταίας δεκαετίας είναι η ανάδειξη της Κροατίας σε ενεργειακό κόμβο. Το τερματικό LNG στο Krk LNG Terminal (στο νησί Krk) επιτρέπει την εισαγωγή υγροποιημένου φυσικού αερίου από τις ΗΠΑ, το Κατάρ και άλλους προμηθευτές. Αυτό μειώνει την εξάρτηση της Κεντρικής Ευρώπης από τους ρωσικούς αγωγούς. Μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία η σημασία αυτής της υποδομής αυξήθηκε κατακόρυφα.

4. Η στρατηγική σημασία της Κροατίας για το NATO

Από στρατιωτική άποψη, η Κροατία αποτελεί μέρος της αλυσίδας που συνδέει την Ιταλία, τη Σλοβενία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία και την Ελλάδα.

Σε περίπτωση κρίσης στα Βαλκάνια ή στην Ανατολική Ευρώπη, οι υποδομές της μπορούν να χρησιμοποιηθούν για μεταφορά στρατευμάτων και υλικού.

Η χώρα συμμετέχει ενεργά σε αποστολές του NATO και υποστηρίζει σταθερά την ευρωατλαντική ολοκλήρωση των Δυτικών Βαλκανίων.

5. Η Κροατία στον αναδυόμενο πολυπολικό κόσμο

Αν εξετάσουμε την πορεία προς μεγαλύτερη πολυπολικότητα, βλέπουμε ότι η Κροατία βρίσκεται ανάμεσα σε τέσσερα γεωπολιτικά πεδία:

- Τον ατλαντικό κόσμο (ΗΠΑ – NATO).
- Την Ε.Ε.
- Τη ρωσική επιρροή στα Βαλκάνια.
- Την αυξανόμενη κινεζική οικονομική παρουσία στην περιοχή.

Η Κροατία έχει επιλέξει σαφώς τον ευρωατλαντικό προσανατολισμό και δεν ακολουθεί την πιο «ισορροπιστική» πολιτική που συναντά κανείς σε ορισμένα άλλα βαλκανικά κράτη.

6. Η σημασία της Κροατίας για την Ελλάδα

Για την Ελλάδα, η Κροατία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους ακόλουθους λόγους:

- Ανήκει στον ίδιο γεωπολιτικό χώρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης,
- Συμμετέχει στους ίδιους θεσμούς (ΕΕ, NATO, Σένγκεν, Ευρωζώνη),
- Αποτελεί δυνητικό εταίρο σε μεταφορικούς και ενεργειακούς διαδρόμους από το Αιγαίο έως την

Αδριατική.

Μάλιστα, ο άξονας Athens–Zagreb αποκτά μεγαλύτερη σημασία καθώς η Ευρώπη επιδιώκει να ενισχύσει τη συνοχή του νότιου και ανατολικού της χώρου.

Συνοψίζοντας, από την εποχή του Πορφυρογέννητου μέχρι σήμερα, η Κροατία βρίσκεται σε ένα γεωπολιτικό «σύνορο πολιτισμών» μεταξύ της Κεντρικής Ευρώπης, του βαλκανικού χώρου και της Μεσογείου.

Στον Ψυχρό Πόλεμο αυτό το σύνορο βρισκόταν μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Στον 21ο αιώνα, μέσα σε έναν περισσότερο πολυπολικό κόσμο, η Κροατία λειτουργεί περισσότερο ως κόμβος διασύνδεσης παρά ως γραμμή αντιπαράθεσης. Η αξία της δεν προκύπτει από το στρατιωτικό της μέγεθος αλλά από τη θέση της πάνω σε δίκτυα μεταφορών, ενέργειας, εμπορίου και θεσμικής επιρροής που συνδέουν την Κεντρική Ευρώπη, τα Βαλκάνια και τη Μεσόγειο.

Βιβλιογραφία

[1] HYLOGRAPHIA (De Administrando Imperio)

Milenko Lončar and Maria Mariola Saric - Department of Classics - University of Zadar, Croatia, *morepress, University of Zadar /Journals*, Vol.2, 2012

https://www.researchgate.net/publication/318428071_HYLOGRAPHIA_De_Administrando_Imperio_29280

[2] TELLING THE STORIES: IDEOLOGICAL-NARRATIVE DISCOURSES ON THE CROAT MIGRATIONS IN DE ADMINISTRANDO IMPERIO

Danijel Dzino - Macquarie University - Sydney - Australia, *Journal: Radovi Zavoda za Hrvatsku Povijest*, Vol 42, 2010

<https://researchers.mq.edu.au/en/publications/pri%C4%8Dam-ti-pri%C4%8Du-ideolo%C5%A1ko-narativni-diskursi-o-dolasku-hrvata-u-d/>

[3] CONSTANTINE VII PORPHYROGENNETOS ON CROATS IN EARLY MEDIEVAL SOUTHERN PANNONIA (DAI, C. 30, 75–78): A NOTE ON CONCEPT AND METHOD OF BYZANTINE HISTORY WRITING

Hrvoje Gracanin - University of Zagreb - Croatia, *Science Journal of Volgograd State University*, 2020

https://www.researchgate.net/publication/348939462_Constantine_VII_Porphirogennetos_on_Croats_in_Early_Medieval_Southern_Pannonia_DAI_c_30_75-78_A_Note_on_Concept_and_Method_of_Byzantine_History_Writing

[4] TKO JE PORIN IZ 30. GLAVE DE ADMINISTRANDO IMPERIO? WHO IS PORIN IN THE 30TH CHAPTER OF DE ADMINISTRANDO IMPERIO?

Ante Milosevic, *Starohrvatska prosvjeta*, Vol. III No. 40, 2013.

https://www.academia.edu/18345218/Tko_je_Porin_iz_30_glave_De_administrando_imperio_Who_is_Porin_in_the_30th_chapter_of_De_Administrando_imperio

